

Kraków

RYNEK ENERGII ELEKTRYCZNEJ - PODSTAWY

Szkolenie online 19 sierpnia 2024r.

CoopTech Hub

Agenda

1. Prezentacja CoopTech Hub
2. Historia rynku energii elektrycznej
3. Współczesny rynek energii elektrycznej
4. Aktualne trendy

Projekt “Rozwój nowych społeczności energetycznych działających w zakresie OZE na terenie Gminy Miejskiej Kraków”

Cel i zakres projektu:

- w ramach Inwestycji B2.2.2/G1.1.2 Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO): Instalacje OZE realizowane przez społeczności energetyczne - część A (wsparcie przedinwestycyjne);
- opracowanie dwóch koncepcji rozwoju dla społeczności energetycznych OZE na terenie Gminy Miejskiej Kraków;
- czas trwania: sierpień-listopad.

CoopTech Hub. Kim jesteśmy.

CoopTech Hub to **pierwszy inkubator społeczności energetycznych w Polsce**, który wspiera i rozwija powstawanie nowych **spółdzielni energetycznych i społeczności energetycznych**.

Nasze rozwiązania pomagają **obniżyć rachunki za prąd w samorządach lokalnych i społecznościach** poprzez optymalizację energii. Wdrażamy również **systemy monitorowania, analizy i zarządzania energią, ułatwiając koordynację instalacji**.

Zespół **Energia** przy projekcie koncepcje rozwoju dla społeczności energetycznych OZE na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Bartłomiej Kupiec

Prawnik i analityk polityki klimatycznej. Dyrektor zespołu Energia w CoopTech Hub. Zdobywał doświadczenie w wiodących polskich i międzynarodowych kancelariach prawnych, think-tankach oraz niemieckiej firmie konsultingowej.

Julia Potrzebowska

W CoopTech Hub odpowiada za rozwijanie społeczności energetycznych oraz za pozyskiwanie dla nich dofinansowań. Jest studentką studiów magisterskich na kierunku Sustainable Development. Działa na rzecz rozwoju lokalnych inicjatyw i społeczności, które wpisują się w globalne trendy i cele zrównoważonego rozwoju

Nasze działania: Związek rewizyjny **SERC**

20 marca spółdzielnie z całej Polski, w tym spółdzielnia PLZ, do której należy CoopTech Hub połączyły się w **Związek Rewizyjny Spółdzielni Energetycznych, Rozwojowych i Cyfrowych (SERC)**. Związek SERC 21 maja został zarejestrowany w KRS.

Działania związku rewizyjnego SERC będą obejmować działania w obszarze **lokalnego rozwoju, sprawiedliwej transformacji energetycznej i odporności społecznej**.

20 marca 2024 roku przedstawiciele 10 spółdzielni podpisali statut Związku Rewizyjnego SERC.

Historia i ewolucja rynku energii

Krótką historia rozwoju elektroenergetyki

- Systemy elektroenergetyczne w obecnym kształcie rozwinęły się po II wojnie światowej.
- W latach 40. i 50. miały one silnie scentralizowane struktury, monopolistyczne i państwowe.
- Rządy dążyły do pełnej kontroli nad sektorami infrastrukturalnymi, w tym energetyką, z powodu doświadczeń wojennych.
- Energia elektryczna była traktowana jako dobro wyższego rzędu, ważne strategicznie.
- Odwrót od scentralizowanej kontroli nastąpił wraz z przejściem gospodarki na neoliberalne podstawy.

Energia elektryczna jako towar

- Energia elektryczna przekształciła się z dobra w towar.
- Wielka Brytania jako pionier wprowadzania zmian w elektroenergetyce:
  - Electricity Act z 1989 r. umożliwił prywatyzację sektora.
  - Oddzielenie wytwarzania, przesyłu i dystrybucji energii.
  - Wprowadzenie konkurencji w wytwarzaniu i dostawie energii.

Liberalizacja rynku energii elektrycznej

- Liberalizacja rynku energii elektrycznej umożliwia wolną konkurencję w zakresie wytwarzania i obrotu energią elektryczną.
- Monopole państwowe lub korporacyjne zostają zastąpione, a rynek otwiera się na większą liczbę uczestników.
- Liberalizacja rynku energii elektrycznej często odbywa się wraz z oddzieleniem działalności obrotowej i wytwórczej od przesyłowej w sektorze energii elektrycznej.
- Celem jest dostosowanie dostawy energii elektrycznej do warunków gospodarki rynkowej.

Energia elektryczna jako towar

- Transformacja ustrojowa w Europie Środkowej i Wschodniej (od 1989 r.) obejmowała także elektroenergetykę:
  - Zerwanie z nieefektywną ekonomiką nakazowo-rozdzielczą.

W Polsce proces tworzenia rynku energii rozpoczął się w 1997 r. (ustawa Prawo Energetyczne):

- Demonopolizacja energetyki (podział na wytwarzanie, przesył, dystrybucję i handel).
- Liberalizacja rynku: konkurencja pomiędzy niezależnymi przedsiębiorstwami.
- Prywatyzacja energetyki: przekształcenie przedsiębiorstw państwowych i sprzedaż udziałów.
- Elektroenergetyka przekształciła się w rynek energii z regulacją przez Państwo.

Infrastruktura energetyczna rynku energii elektrycznej

Jak działa system elektroenergetyczny?

Krajowy system elektroenergetyczny (KSE) tworzą trzy podsystemy odpowiadające za poszczególne zadania.

Wytwarzanie energii elektrycznej –produkcja energii przez źródła wytwarzania, którymi w systemie elektroenergetycznym są elektrownie, elektrociepłownie i źródła rozproszone.

Przesyłanie energii elektrycznej –realizowane jest przez operatora systemu przesyłowego, którego funkcję pełni PSE. Odbywa się siecią przesyłową w celu dostarczania energii do sieci dystrybucyjnych lub odbiorcom przyłączonym do sieci przesyłowej.

Dystrybucja energii elektrycznej –realizowana jest przez operatorów systemu dystrybucyjnego, polega na dostarczaniu energii sieciami dystrybucyjnymi do odbiorców instytucjonalnych i indywidualnych przyłączonych do tej sieci.

Jednostki wytwórcze w KSE

Elektrownie
węglowe

32 652 MW
(14.04.2024)

Fotowoltaika
(PV)

18 687 MW
(30.04.2024)

Farmy
wiatrowe

10 276 MW
(01.06.2024)

Elektrownie
gazowe

4 617 MW
(14.04.2024)

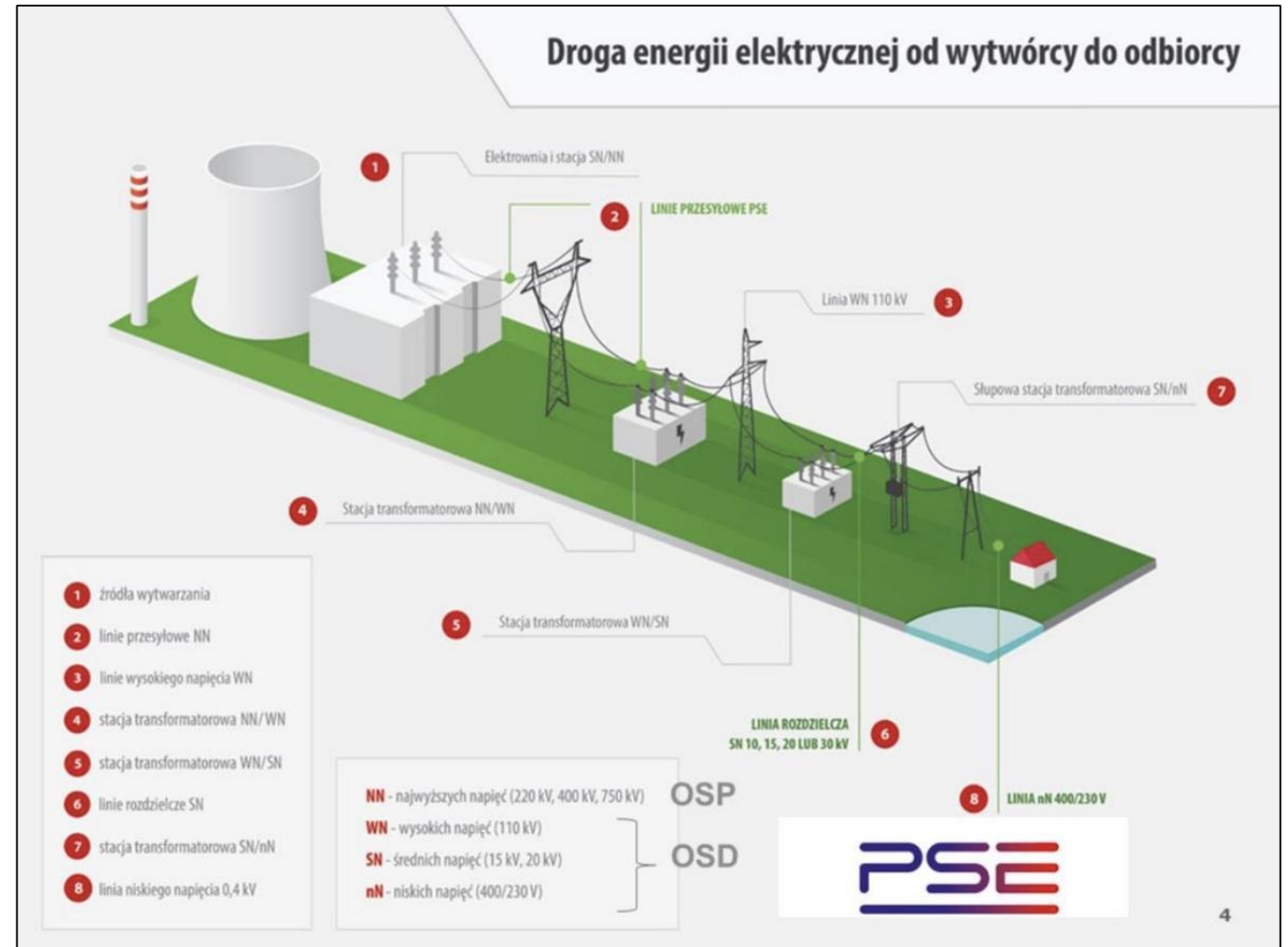

Elektrownie
wodne

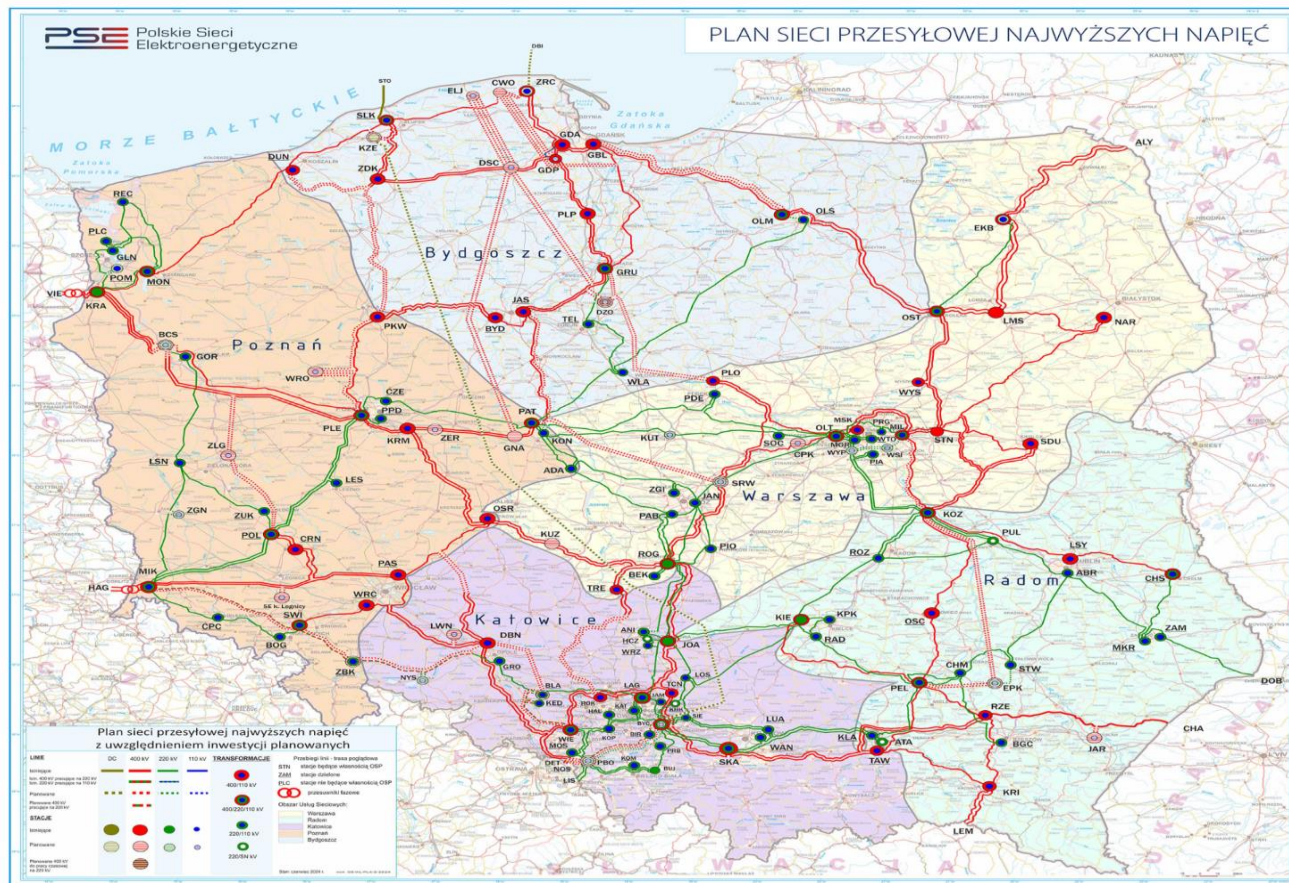
2 506 MW
(14.04.2024)

Droga energii elektrycznej od wytwórcy do odbiorcy

1. źródło wytwarzania
2. linie przesyłowe
3. linie wysokiego napięcia WN
4. stacja transformatorowa WN/SN
5. linie rozdzielcze SN
6. linie rozdzielcze SN
7. stacja transformatorowa SN/nN
8. linia niskiego napięcia 0,4 kV

Infrastruktura sieciowa (Sieci przesyłowe)

Infrastruktura sieciowa	Do 20 lat	20-40 lat	Ponad 40 lat
Linie napowietrzne	21%	25%	54%
Linie kablowe	99%	0%	1%
Stacje elektroenergetyczne	15%	31%	54%
Transformatory	54%	26%	20%

Współczesny rynek energii elektrycznej

Cechy rynku energii elektrycznej

- Zrównoważenie w każdym momencie popytu na energię elektryczną z podażą, przy jednoczesnym braku praktycznej możliwości magazynowania energii elektrycznej.
- Zmienność w czasie zapotrzebowania na energię i jej zależność od szeregu czynników, takich jak np. specyfika branży i technologii, warunki pogodowe, pory roku, popyt na produkty i usługi itd., co przekłada się m.in. na konieczność prognozowania zużycia energii.
- Brak jednoznacznego substytutu dla energii elektrycznej.
- Szczególne warunki transportu za pomocą specjalnych urządzeń – sieci energetycznych, linii przesyłowych świadczących o infrastrukturalnym charakterze energii elektrycznej.

Struktura podmiotowa na rynku energii elektrycznej

Podmioty działające na rynku elektroenergetycznym podzielić można na trzy grupy:

- **Wytwórców** (wytwarzających energię elektryczną w elektrowniach konwencjonalnych – węglowych i na gaz ziemny oraz OZE – wiatr, słońce itp.);
- **Przesył** (monopole naturalne - właściciele sieci elektroenergetycznych przesyłowych = Operator Systemu Przesyłowego(OSP), Polskie Sieci Elektroenergetyczne);
- **Dystrybucja** (monopole naturalne - właściciele sieci elektroenergetycznych dystrybucyjnych= Operator Systemu Dystrybucyjnego (OSD));
- **Odbiorców** (gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa).
- **Spółki Obrotu** – Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się hurtowym handlem energią lub detalicznym handlem energią. Spółka obrotu może sprzedawać energię elektryczną Klientom bez względu na miejsce ich zamieszkania bądź prowadzenia działalności gospodarczej.
- **Sprzedawcy energii** - Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się detalicznym handlem energią. Sprzedawca może sprzedawać energię odbiorcom bez względu na miejsce ich zamieszkania pod warunkiem, że ma podpisaną Generalną Umowę Dystrybucji (GUD) z OSD świadczącym usługi dystrybucji na terenie miejsca zamieszkania odbiorców.

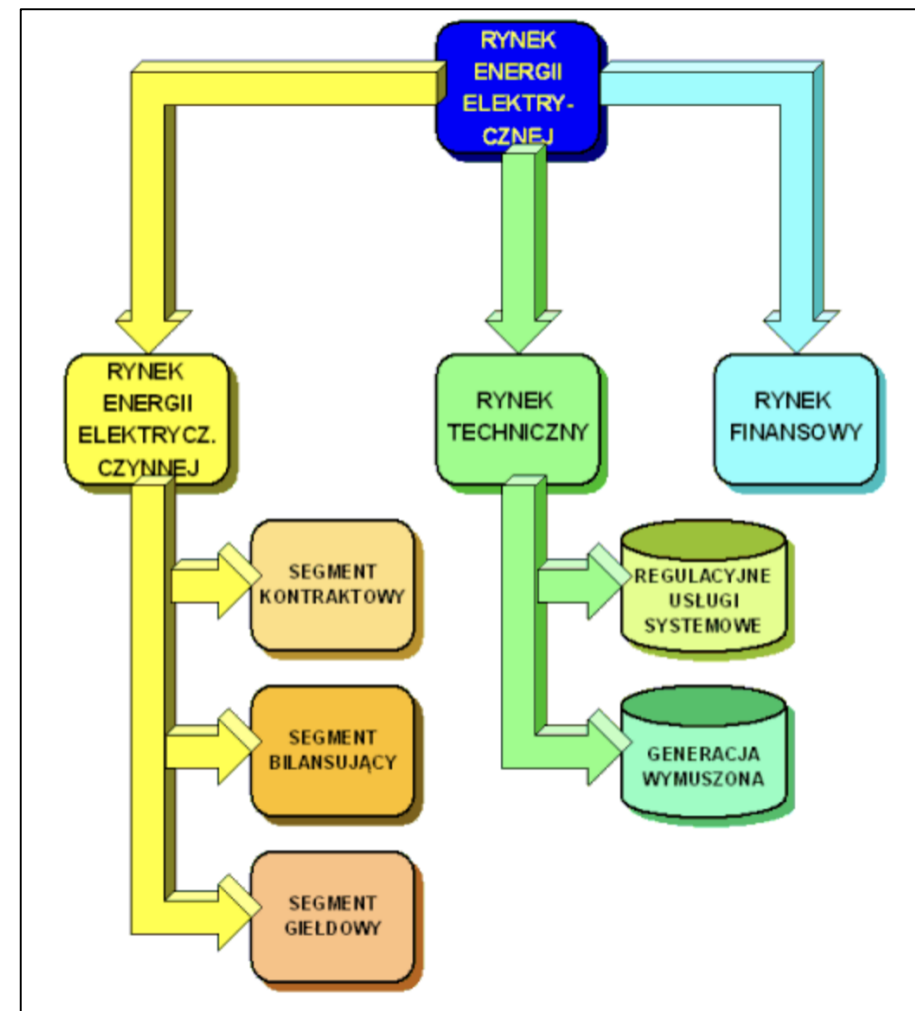
Ważne podmioty na rynku

- Urząd Regulacji Energetyki
- Towarowa Giełda Energii
- Ceny Energii na Towarowej Giełdzie Energii
- Polskie Sieci Elektroenergetyczne
- Operatorzy Systemów Dystrybucyjnych

Struktura przedmiotowa rynku energii elektrycznej w Polsce

Struktura przedmiotowa rynku energii elektrycznej w Polsce (REE) składa się z trzech podstawowych elementów:

- **rynku energii elektrycznej czynnej** (rynek konkurencyjny), który z kolei dzieli się na trzy segmenty:
  - kontraktowy,
  - giełdowy,
  - bilansujący,
- **rynku technicznego** (rynek regulowany), w którego skład wchodzi:
  - regulacyjne usługi systemowe,
  - generacja wymuszona,
- **rynku finansowego**, gdzie przedmiotem obrotu są kontrakty finansowe i instrumenty pochodne, a w początkowej fazie rozwojowej rynku – realizacja rozliczeń między podmiotami handlu hurtowego energią elektryczną.

Rynek hurtowy a rynek detaliczny

Rynek Hurtowy:

Uczestnicy: Wytwórcy energii, duże przedsiębiorstwa energetyczne oraz brokerzy, którzy kupują i sprzedają energię w dużych ilościach. Są to transakcje przeprowadzane między firmami, a nie bezpośrednio z konsumentami.

Ceny: Ceny na rynku hurtowym są zazwyczaj niższe niż na rynku detalicznym i są bardziej zmienne. Fluktuują one w zależności od podaży i popytu, warunków pogodowych, dostępności zasobów oraz kosztów produkcji energii.

Transakcje: Odbywają się na dużą skalę i często dotyczą przyszłych dostaw (kontrakty terminowe), które są negocjowane na giełdach towarowych lub poprzez prywatne umowy.

Rynek Detaliczny:

Uczestnicy: Są to przedsiębiorstwa energetyczne sprzedające energię bezpośrednio do odbiorców końcowych – zarówno gospodarstw domowych, jak i małych oraz średnich przedsiębiorstw.

Ceny: Ceny na rynku detalicznym są wyższe niż na rynku hurtowym. Wynika to z dodatkowych kosztów związanych z dystrybucją, obsługą klienta oraz marżami, które nakładają detaliczni sprzedawcy.

Transakcje: Skupiają się na sprzedaży energii na mniejszą skalę, ale za to w szerokiej gamie opcji taryfowych, które dostosowane są do potrzeb i możliwości różnych grup konsumentów.

Rynek Giełdowy

- Handel energią odbywa się także na Towarowej Giełdzie Energii, głównie na tzw. Rynku Dnia Następnego (RDN), codziennie w dwóch sesjach: o godz. 8:00 i 10:30.
- RDN prowadzony jest na dzień przed dobą, w której następuje fizyczna dostawa energii, a ceny transakcyjne wyznaczone są jako cena równowagi pomiędzy zgłaszanymi zleceniami sprzedaży oraz cena kupna energii elektrycznej.
- Na TGE funkcjonuje także Rynek Terminowy Towarowy Energii Elektrycznej pozwalający na prognozowanie cen energii oraz optymalizację kosztów jej sprzedaży i zakupu przez sprzedawców czy większych odbiorców.

Rynek Bilansujący

- Prowadzonym przez operatora sieci przesyłowej, Polskie Sieci Elektroenergetyczne,
- Rynek techniczny gdzie rozliczana jest wyprodukowana lub pobrana energia elektryczna, która nie została wcześniej sprzedana lub kupiona na rynku hurtowym, czy też zakontraktowana w inny sposób.
- Głównym zadaniem Rynku Bilansującego jest równoważenie podaży i popytu na prąd, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw energii.

OSD energii elektrycznej a sprzedawca prądu (I)

- Na terenie Polski działa pięciu OSD: PGE, Energa, Enea, Tauron i E.ON.
- Podmioty te są odpowiedzialne za infrastrukturę energetyczną w danym regionie.
- W ramach grupy kapitałowej, każdy dystrybutor energii pełni też rolę sprzedawcy prądu.
- Co jednak ważne, od 1 lipca 2007 roku w wyniku liberalizacji rynku każdy inwestor, niezależnie czy prowadzi działalność gospodarczą, czy jest osobą fizyczną, ma prawo kupować prąd także od innego sprzedawcy.
- W Polsce działa zasada TPA (Third-party Access), w myśl której infrastruktura sieciowa jest udostępniana osobom trzecim, czyli innym sprzedawcom energii elektrycznej.

OSD a sprzedawca prądu (II)

- Ponad 450 koncesji na sprzedaż prądu wydanych przez Urząd Regulacji Energetyki (stan na początek 2022)
- Różnorodność sprzedawców energii:
  - Firmy, dla których obrót prądem jest działalnością dodatkową, uzupełniającą ich główne usługi (np. **Orange, Plus**)
- Sprzedawcy działający na skalę lokalną lub regionalną, oferujący **bardziej spersonalizowane usługi**
- Zróżnicowane polityki cenowe:
  - Każdy **dostawca ma własne podejście do ustalania cen energii**
  - Możliwość indywidualnych negocjacji cen z mniejszymi dostawcami, dostosowanych do specyficznych potrzeb klienta
- **Zalety mniejszych sprzedawcy:**
  - Elastyczność w negocjowaniu stawek
  - Szybsze procesowanie umów i wniosków, co może przyspieszyć zmiany sprzedawcy prądu

Dostawcy prądu w Polsce – ceny różnią się w zależności od lokalizacji

- **Ceny energii elektrycznej są zróżnicowane regionalnie ze względu na mechanizmy rynkowe. Według raportu „Ceny prądu w Polsce w 2021 roku. Jaką ofertę energii elektrycznej warto wybrać” najniższe stawki za prąd obowiązują w województwach zachodniopomorskim, lubuskim, wielkopolskim i kujawsko-pomorskim.**
- Wysokość ceny sprzedaży jest ustalana w odniesieniu do 1kWh (lub 1 MWh w biznesie) zależy w głównej mierze od kosztów wytworzenia.

The background is a solid green color with a white grid pattern. The grid consists of irregular, interconnected lines that form a complex, web-like structure, resembling a stylized map or a network diagram. The lines vary in thickness and orientation, creating a dense and intricate pattern across the entire frame.

Aktualne trendy na rynku energii elektrycznej

Transformacja energetyczna

- Proces, którego celem jest modyfikacja gospodarki oraz istniejącej infrastruktury energetycznej, funkcjonowania rynku energii aby ich działanie było w mniejszym stopniu zależne od paliw kopalnych, co zwiększy ich efektywność energetyczną.
- Obecne kierunki rozwoju ukierunkowane są na maksymalne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i optymalne oraz racjonalne wykorzystanie zasobów przy priorytetyzacji efektywności energetycznej.
- **Transformacja energetyczna Polski została spowolniona przez ograniczenie możliwości przyłączenia nowych źródeł OZE do sieci przez operatorów sieci dystrybucyjnej i przesyłowe.**
- **Między rokiem 2015 a 2021 Operatorzy wydali ponad 6 tys. odmów przyłączenia do sieci instalacji wytwórczych (głównie OZE) o łącznej mocy ok. 30 GW, co stanowi ponad 50% aktualnie zainstalowanej mocy wytwórczej wszystkich rodzajów źródeł (konwencjonalnych i odnawialnych) w Polsce w kwietniu 2022 r.**

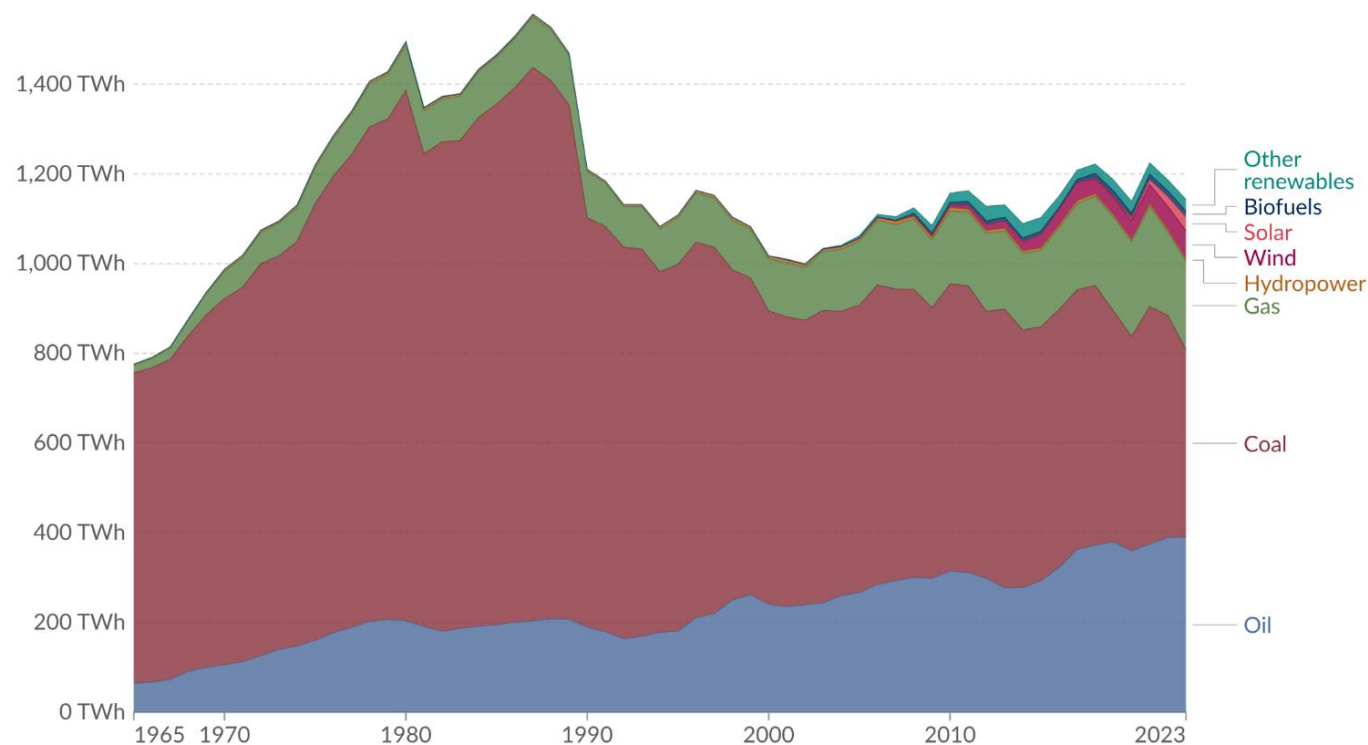
Zużycie energii w Polsce według źródła:

- Zdecydowana większość wytwarzania oparta jest nadal na paliwach konwencjonalnych, tj. węgla kamiennym oraz węgla brunatnym
- nieliczny udział OZE
- znaczący wzrost ropy naftowej i gazu

Energy consumption by source, Poland

Measured in terms of primary energy¹ using the substitution method².

Our World
in Data

Data source: Energy Institute - Statistical Review of World Energy (2024)

Note: "Other renewables" include geothermal, biomass, and waste energy.

OurWorldInData.org/energy | CC BY

Przegląd trendów: aktualne dane URE (2022)

- **Ogólny wzrost cen energii elektrycznej i opłat dystrybucyjnych**
  - Średnia cena energii za IV kwartał 2022 r. wzrosła o 69,6% (w porównaniu z IV kwartałem 2021 r.)
  - Opłaty dystrybucyjne wzrosły średnio o 14,8%
- **Wzrost cen energii najsilniej dotknął grupę taryfową C**
  - Dla gospodarstw domowych wzrost wyniósł średnio 37,22%
  - Koszt zaopatrzenia w energię elektryczną wzrósł średnio o 47,32%
- **Wzrost opłat dystrybucyjnych:**
  - Gospodarstwa domowe: 10,62%
  - Grupa taryfowa B: 41,72%
- **Wzrost ceny energii, opłat dystrybucyjnych i łącznego kosztu zaopatrzenia we wszystkich grupach odbiorców.**

Urząd Regulacji
Energetyki

The background is a solid green color with a white line-art map of a city grid overlaid. The grid consists of various rectangular and irregular shapes representing city blocks and streets, with a denser grid in the center.

Dziękujemy za uwagę!